ಕನ್ನಡ ಕಥನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಆಧುನಿಕತೆಯ ತಲ್ಲಣಗಳು

Innovations, Practices, Effects and Issues in Languages

ಸಂಪಾದಕರು
ರಾಮರೆಡ್ಡಿ. ಕೆ.
ಡಾ. ಎ. ಎಚ್. ಬದಾಮಿ

Kannada Kathana Saahitya mattu Kaavyadalli Aadhunikateya Tallanagalu

(Collected Papers of Paper presenters in the National Level Multidisciplinary Webinar on Innovations, Practices, Effects and Issues in Languages, Social Sciences, commerce and Physical Education)

Editors : Ramareddy. K.,
Assistant Professor, Department of Kannada,
K.L.E. Society's S.V.S. Bellubbi
Arts and Commerce College, Savadatti. Belagavi District. Email: ram.reddy69@gmail.com
Cell: 9964343230

Dr. A. F. Badami,
Assistant Professor
Department of Kannada,
K.L.E. Society's S.V.S. Bellubbi Arts and Commerce College, Savadatti. Belagavi District.

Pages : 182 (x+172)

First Impression : 2021

ISBN : 978-93-5526-405-3

Copyright : Editors

Price : Rs. 180/-

Cover Image Courtesy : Internet

Paper : 70 GSM NS Maplitho

Book Size : Demi 1/8

Published by : Ramareddy. K. and
Dr. A. F. Badami
K.L.E. Society's S.V.S.Bellubbi Arts and Commerce College, Savadatti-591126.
Belagavi District. Karnataka State.
Email:klesvsbellubbicollege@gmail.com
Tel: 0833-222311

Printed at : J.P.Prints, Gadag

* ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿರುವ ಲೇಖನಗಳಲ್ಲಿನ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳು ಆಯಾ ಲೇಖಕರವೇ ಹೊರತು ಸಂಪಾದಕರದ್ದಲ್ಲ.

ಸಂಪಾದಕರ ನುಡಿ...

'.......ಸರಕಾರ ರೊಕ್ಕ ಮುದ್ರಿಸಬಹುದು ತುಂಡು ರೊಟ್ಟಿಯನ್ನಲ್ಲ' ಎಂದು ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ಕವಿತೆಯ ಮೂಲಕ ಸವಾಲು ಹಾಕಿ ಎಚ್ಚರಿಸಿದ ಕವಿ ಅಲ್ಲಾಗಿರಿರಾಜ ಕನಕಗಿರಿ. ಈ ಕವಿತೆಯು ಮೂರು ಕೃಷಿ ಕಾಯ್ದೆಗಳನ್ನು ವಿರೋಧಿಸಿ ದೆಹಲಿಯ ಗಡಿ ಭಾಗದಲ್ಲಿ 2020-21ರ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಧರಣಿ ಕುಳಿತ ರೈತರ ಪರವಾಗಿ ಧ್ವನಿ ಎತ್ತಿದ್ದು ಕವಿ ತನ್ನ ಕವಿತೆಯ ಮೂಲಕ.

ಈ ಸಂದರ್ಭವನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಸಮಕಾಲೀನ ಸಂದರ್ಭಕ್ಕೆ ಅದು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಸ್ಪಂದಿಸುತ್ತಿರುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದು ಸರ್ವವಿದಿತ. ಅದು ಪ್ರಭುತ್ವಕ್ಕೆ ವಿರೋಧ ಪಕ್ಷವಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತದೆ. 'ಎಚ್ಚರವಾಗಲಿ ಕಾವ್ಯ ಜನರ ನೋವಿಗೆ ಮಿಡಿಯುವ ಪ್ರಾಣಮಿತ್ರವಾಗಿ (ಡಿ.ಆರ್.ನಾಗರಾಜ್') ನೊಂದವರ ಬೆಂದವರ ದನಿಯಾಗಿ, ಜನಪರವಾಗಿ ಧ್ವನಿ ಎತ್ತುವ ಮೂಲಕ ಜನಪರ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಕಟ್ಟಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಸಾಹಿತ್ಯವು ಸಮಾಜದ ಗಾಯಗಳಿಗೆ ಮಲಾಮನ್ನು ಹಚ್ಚಿ ಗಾಯ ಮಾಯುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಅದು ಸಮಾಜದ ನೋವುಗಳಿಗೆ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಸ್ಪಂದಿಸುತ್ತಾ ಮಿಡಿಯುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮುಖ್ಯ ಕಾಳಜಿಯೇ ಜೀವಪರ ನಿಲುವು.

ಜನಪದರು, ಬುದ್ಧ, ಪಂಪ, ಬಸವಣ್ಣ ಮತ್ತು ವಚನಕಾರರು, ದಾಸಪರಂಪರೆ, ತತ್ವಪದಕಾರರು, ಸೂಫಿಗಳು ಮುಂತಾದವರೆಲ್ಲರೂ ಮಾನವೀಯತೆ, ಸಮಾನತೆಯ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಹರಿಕಾರರು. ಅವರ ನಂತರದಲ್ಲಿ ಆಧುನಿಕ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕುವೆಂಪುರವರಿಂದ ಹಿಡಿದು ಇಂದಿನವರೆಗೆ ಅನೇಕ ಬರಹಗಾರರು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಹರಡಿರುವ ಆಧುನಿಕತೆಯ ಅಪಸವ್ಯಗಳಿಗೆ ತಮ್ಮದೇ ಪ್ರತಿರೋಧವನ್ನು ಬರವಣಿಗೆಯ ಮೂಲಕ ಒಡ್ಡಿದ್ದಾರೆ. ಆ ಪ್ರತಿರೋಧದ ಆಶಯವು ಸಮಾನತೆಯ ಮಾನವೀಯ ಸಮಾಜವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುವ ಕನಸನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದ್ದೇ ಆಗಿದೆ.

...ಧ್ಯಕ್ಷರಾದ ಡಾ.ಪ್ರಭಾಕರ ಕೋರೆಯವರಿಗೂ ಮತ್ತು ...ಡಳಿತ ಮಂಡಳಿಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು ಮತ್ತು ಸರ್ವ ಸದಸ್ಯರಿಗೂ, ...ಸಂಯೋಜಕರಿಗೂ ಮತ್ತು ಮಹಾವಿದ್ಯಾಲಯದ ಸ್ಥಾನಿಕ ...ಪ್ರಾಚಾರ್ಯರು, ಬೋಧಕ ಮತ್ತು ಬೋಧಕೇತರ ಸಿಬ್ಬಂದಿವರ್ಗಕ್ಕೂ ...

ರಾಮರೆಡ್ಡಿ. ಕೆ.
ಡಾ.ಎ.ಎಫ್.ಬದಾಮಿ

ಪರಿವಿಡಿ

೧. ಪಶುಪಾಲನಾ ಸಮುದಾಯದ ಸೃಷ್ಟಿ ಪುರಾಣಗಳು — ರಾಮದುರ್ಗ ತಿಪ್ಪಣ್ಣ ಬೀರಪ್ಪ ೧

೨. ತೊಗಲು ಗೊಂಬೆಯಾಟ ಕಲೆಯ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ತಲ್ಲಣ ಮತ್ತು ಕಲಾ ಬದುಕು — ಡಾ. ಸಣ್ಣವೀರಣ್ಣ ಹಾಲಪ್ಪ ದೊಡ್ಡಮನಿ ೧೬

೩. ಬೆಡ್‌ರೂಮ್ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಮೇಲೆ ಮಾಧ್ಯಮ ಪ್ರಭಾವ: ಒಂದು ಅಧ್ಯಯನ — ಡಾ. ಸತೀಶ ಕೆ. ಇಟಗಿ ೨೩

೪. ಆಧುನಿಕ ಕನ್ನಡ ಮಹಾಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧ — ಜಿ. ವಿಶ್ವನಾಥ ೩೫

೫. ಜಗವೆಲ್ಲ ನಗುತಿರಲಿ ಜಗದಳಲು ನನಗಿರಲಿ... — ರಾಮರೆಡ್ಡಿ. ಕೆ. ೪೨

೬. ಆತ್ಮ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ವಯಕ್ತಿಕ ಹಾಗೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ಭಿನ್ನತೆಗಳು — ಬಾಬು ಅ. ಬೆಣ್ಣಿ ೫೦

೭. ಮುಸ್ಲಿಂ ಲೇಖಕರ ಕನ್ನಡ ಸಣ್ಣಕತೆ-ಹೊಸ ಪ್ರಯೋಗಗಳು — ಡಾ.ಸವಿತಾ ಕೊಟಬಾಗಿ ೫೬

೮. ಕುಸುಮಬಾಲೆ ಕಾದಂಬರಿಯ ಭಾಷೆ : ಒಂದು ಜಿಜ್ಞಾಸೆ — ಡಾ.ವಿಜಯಾನಂದ. ಅ. ವಗ್ಗೆ ೬೪

೯. ಬೆಳಗಿನೊಳಗಣಾ ಬೆಳಗು ಮಹಾಬೆಳಗು: ಬಸವಣ್ಣ — ಮೀನಾಕ್ಷಿ ಬಿರಾದಾರ ೮೦

೧೦. ಸಮಕಾಲೀನ ಕನ್ನಡ ಸಣ್ಣಕತೆಗಳಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆ — ಪವಿತ್ರಾ ಎಂ.ಕೆ. ೯೧

೧೧. ಡಾಂಬರು ಬಂದುದು ಕಥನದಲ್ಲಿ ಆಧುನಿಕತೆಯ ತಲ್ಲಣಗಳು — ರಮ್ಯ ಹೆಚ್.ಎಸ್. ೯೯

೧೨. ಬಾಲ ಬಸವನ ಕ್ರಾಂತಿ — ರುಕ್ಷ್ಮವ್ವ ಮಂಟೂರ ೧೦೮

ಮುಸ್ಲಿಂ ಲೇಖಕರ ಕನ್ನಡ ಸಣ್ಣಕತೆ–ಹೊಸ ಪ್ರಯೋಗಗಳು

ಡಾ. ಸವಿತಾ ಕೊಟಬಾಗಿ
ಕನ್ನಡ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು,
ಎಸ್ ಎಸ್ ಎಸ್ ಕೆ ಡಾ. ಬಿ.ಆರ್ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್
ಸ್ನಾತಕ [illegible] ಮಹಾವಿದ್ಯಾಲಯ, [illegible]

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸುಮಾರು ೧೫೦೦ ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನವಾಗಿ ಸಾಗಿ ಬಂದಿದೆ. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಆರಂಭದ ಕಾಲಘಟ್ಟಗಳವರೆಗೂ ಧರ್ಮಕೇಂದ್ರಿತ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಬಂದಿದೆ. ಅದರ ಧರ್ಮ ನಿರಪೇಕ್ಷತೆಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದು ೨೦ನೆಯ ಸಾಗಿ ಬಂದಿದೆ. [illegible] ಕಾಲಮಾನದ ಹೊಸಗನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿಯೇ. [illegible] ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡ ನವೋದಯ, ಪ್ರಗತಿಶೀಲ, ನವ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮಾತೀತ, ಮಾನವತಾವಾದ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಲೇಖಕರು ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ರಚಿಸಿದರು. ಆದರೆ ೧೯೭೦ ರ ನಂತರದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡ ಬಂಡಾಯ–ದಲಿತ ಚಳುವಳಿಗಳು ಧರ್ಮದ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಶೋಷಣೆಗೊಳಗಾದ ದಲಿತ–ದಮನಿತರಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಜಾಗೃತಿ ಮೂಡಿಸಿತು. ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಹುಡುಕುವ ಮೇಲ್ವರ್ಗದ ವಿರುದ್ಧ ಮತ್ತು ಜಾತಿ ಕೇಂದ್ರಿತ, ಧರ್ಮಕೇಂದ್ರಿತ ಶೋಷಣೆಯ ವಿರುದ್ಧ ಪ್ರತಿಭಟನೆಯ ದನಿ ಎತ್ತಿದರು. ಶೋಷಣೆಗೆ ಕಾರಣವಾದ ಧರ್ಮ–ಸಮಾಜ–ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಚಿಂತಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ಆ ಪರಿಣಾಮ ತಮ್ಮ ಸ್ವಾನುಭವಗಳೇ ಕತೆಗಳ ವಸ್ತುವಾದವು. ಅವರೆಗೆ ಕಾಣದಿದ್ದ ಹೊಸ ಹೊಸ ಸಂವೇದನೆ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅನಾವರಣಗೊಂಡವು. ೮೦–೯೦ರ ದಶಕಗಳಲ್ಲಿ ಮುಸ್ಲಿಂ ಸಮುದಾಯದಿಂದ ಅನೇಕ ಪ್ರತಿಭಾವಂತ ಹೊಸ ಲೇಖಕರು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬರೆಯಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅವರೆಗೆ ಕಾಣದಿದ್ದ ಹೊಸ ಹೊಸ ಅನುಭವಗಳು [illegible] ವಸ್ತುಗಳು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದವು. ಮುಸ್ಲಿಂ ಸಮಾಜದ–

ಧಾರ್ಮಿಕ [illegible] ಮುಸ್ಲಿಂ ಸಣ್ಣಕತೆಯ [illegible] ಕುರಿತಾದುದು [illegible] ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ [illegible] ಪ್ರಯೋಗಗಳ [illegible] ಕತೆಗಳು [illegible] ಕೊಡುವುದರ ಈ ಲೇಖನದ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶ [illegible] ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ಮತ್ತು [illegible] ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಕತೆಗಳನ್ನು [illegible] ಮುಸ್ಲಿಂ ಲೇಖಕರು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಮಾಧ್ಯಮಕ್ಕೆ [illegible] ಮುಸ್ಲಿಂ ಸಮುದಾಯ [illegible] ಧಾರ್ಮಿಕ– ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅಸ್ಮಿತೆಯನ್ನು [illegible] ಬಂದಿದೆ. ಸಾಮಾಜಿಕ–ಕೌಟುಂಬಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಮುಸ್ಲಿಂ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿಗಿರುವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ [illegible] ಸೀಮಿತವಾದುದು. [illegible] ಬದ್ಧವಾಗಿ, ಸಂಪ್ರದಾಯದ ವಿಧಿ–ವಿಧಾನಗಳನ್ನು [illegible] ಮಾತ್ರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗೌರವ–ರಕ್ಷಣೆ [illegible] ಅಂತಹ ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಶ್ನೆ–ಪ್ರತಿಭಟನೆಗಳ [illegible] ಧರ್ಮದ [illegible] ಬರಲಾಗಿದೆ. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ [illegible] ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ–ಸಾಮಾಜಿಕ ಜಾಗೃತಿ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು [illegible] ಮುಸ್ಲಿಂ ಲೇಖಕರು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬರೆಯಲು ತೊಡಗಿಕೊಂಡರು. ಈ ಲೇಖಕರು ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪ್ರಧಾನ ಧೋರಣೆಗಳಿಗೆ ದನಿಗೂಡಿಸಿದರು. ಲೇಖಕ [illegible] ಸಾಮಾಜಿಕ [illegible] ಆಕಾಂಕ್ಷೆ [illegible] ಪ್ರಜ್ಞಾಪೂರ್ವಕ [illegible] ಬರವಣಿಗೆ ಆರಂಭಿಸಿದ ಮುಸ್ಲಿಂ ಲೇಖಕರ ಗುಂಪು ದೊಡ್ಡದಿದೆ. ಈ ಲೇಖಕರು ಧಾರ್ಮಿಕ–ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪರಂಪರೆಯ [illegible] ಮಹತ್ವದ ಕತೆಗಳನ್ನು ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ವಸ್ತು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯ ಪ್ರಯೋಗಗಳು :

ಆಧುನಿಕತೆಯನ್ನು ಮುಸ್ಲಿಮ ಸಮಾಜದ ಒಳಲೋಕದ [illegible] ಮಾರ್ಮಿಕವಾಗಿ [illegible] ಲೇಖಕರು [illegible] ಫಕೀರ ಅಹಮ್ಮದ ಕಟ್ಟಾಡಿ, ಸಾರಾ ಅಬೂಬಕ್ಕರ, ಬಾನು ಮುಷ್ತಾಕ, ಬೊಳುವಾರು ಮಹಮ್ಮದ ಕುಂಞ, [illegible] ಮುಖ್ಯರಾದವರು. ಈ ಲೇಖಕರ ಕತೆಗಳ [illegible] ಮತ್ತು ಮುಸ್ಲಿಂ ಮಹಿಳಾ ಸಂಬಂಧಿಯಾದ ಕೌಟುಂಬಿಕ [illegible] ಧಾರ್ಮಿಕ ಕಟ್ಟುಪಾಡುಗಳು [illegible] ಸಮಸ್ಯೆಗಳೇ ಆಗಿವೆ. [illegible]

ಪರದಾ ಪದ್ಧತಿ, ಬಹುಸಂತಾನ, ಬಹುಪತ್ನಿತ್ವ, ಬಾಲ್ಯವಿವಾಹ, ಬಡತನ, ರಾಜಕೀಯ ಭ್ರಷ್ಟತೆ, ಕೋಮುಗಲಭೆ, ಜಾತೀಯತೆ, ಲಿಂಗತಾರತಮ್ಯ ಮುಂತಾದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಮುಸ್ಲಿಂ ಸಮುದಾಯದ ಅನಕ್ಷರತೆ, ಅಜ್ಞಾನ, ಮೌಢ್ಯ, ಮೂಢನಂಬಿಕೆಗಳು ಇತ್ಯಾದಿ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಅಧಿಕೃತವಾಗಿ ದಾಖಲಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ತಲಾಖ್:

ತಲಾಖ್ ಪದ್ಧತಿ ಮುಸ್ಲಿಂ ಸಮಾಜದ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಶಾಪವಾಗಿದೆ. ಅದೊಂದು ಜ್ವಲಂತ ಸಮಸ್ಯೆಯಾಗಿದೆ. ತಮ್ಮ ಸ್ವಾರ್ಥಕ್ಕಾಗಿ ಮುಸ್ಲಿಂ ಪುರುಷರು ತಮ್ಮ ಪತ್ನಿಯ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಪಡೆಯದೆ ನಿಂತ ನಿಲುವಿನಲಿ "ತಲಾಖ್" ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇದರಿಂದ ತಲಾಖ್ ಹೊಂದಿದ ಮಹಿಳೆಯರು ಆಶ್ರಯವಿಲ್ಲದೆ ಅನೇಕ ತೊಂದರೆಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸುವಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಸಾರ ಅವರು ಧ್ವನಿ ಇಲ್ಲದ ನೋವುಗಳು, ಗೋಡೆ, ಬಿರುಗಾಳಿ, ನಿಯಮ ನಿಯಮಗಳ ನಡುವೆ, ನಿರ್ಧಾರ ಈ ಕಥೆಗಳು ಬಿತ್ತರಿಸುತ್ತವೆ. ತಲಾಖ್‌ನಿಂದಾಗಿ ಪತಿಯ ಆಶ್ರಯವಿಲ್ಲದೆ ಹೊರ ಬರುವ ಮಹಿಳೆಗೆ ಬದುಕುವ ಮಾರ್ಗವಿಲ್ಲದೆ ದಿಕ್ಕು ತೋಚದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಸ್ವಾವಲಂಬಿಯಾಗಬೇಕಾದರೆ ಉದ್ಯೋಗಮಾರ್ಗ ಪರಿಚಯವಿಲ್ಲದೆ ಒದ್ದಾಡುತ್ತಾಳೆ. ಗಂಡನ ಪ್ರೀತಿ-ಪ್ರೇಮದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ಸಹಿಸಿ, ಹಲವು ತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿದ ಮಹಿಳೆಗೆ ಒಮ್ಮೆಲೆ ತಲಾಖ್ ನೀಡುವದರಿಂದ ದಾಂಪತ್ಯ ಸುಖದಿಂದ ವಂಚಿತಳಾಗುತ್ತಾಳೆ. ತಾನು ಹೊತ್ತು ಹೆತ್ತ ಮಕ್ಕಳು ಅವಳ ಪಾಲಿಗೆ ಇಲ್ಲದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ದಾಂಪತ್ಯದಿಂದ ದೂರಾದ, ನೈತಿಕ ರಕ್ಷಣೆ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಭದ್ರತೆ, ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ವಾವಲಂಬನೆಯಿಂದ, ಮಕ್ಕಳ ವಾತ್ಸಲ್ಯದಿಂದ ವಂಚಿತಳಾಗುವ ಮಹಿಳೆಯರ ಬದುಕು ದುರ್ಗಮವಾಗುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ನಿಯಮಗಳು ಪರಿಷ್ಕರಣೆಯಾಗಬೇಕೆಂಬುದು ಲೇಖಕಿಯ ಆಶಯ. ಬೊಳುವಾರ ಅವರ "ಅತ್ತ-ಇತ್ತ-ಸುತ್ತಮುತ್ತ" ಮತ್ತು ಕಟ್ಪಾಡಿಯವರ "ಒಂದು ಹಗಲು ಒಂದು ರಾತ್ರಿ" ಕಥಾ ವಸ್ತುವಿನ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿವೆ. ಮುಸ್ಲಿಂ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ತಲಾಖ್ ಕೊಟ್ಟ ಗಂಡನನ್ನು ಮತ್ತೆ ವಿವಾಹವಾಗಿ ಸೇರಬೇಕಾದರೆ ಆ ಹೆಣ್ಣು ಮಗಳು ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಪುರುಷನ ಜೊತೆ ವಿವಾಹವಾಗಿ ಆತನಿಂದ ತಲಾಖ್ ಪಡೆದ ನಂತರ ಮೊದಲ ಗಂಡನನ್ನು ವಿವಾಹವಾಗಬಹುದೆನ್ನುವ ನಿಯಮವನ್ನು "ಖುರಾನ್" ದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿಕೊಡುವ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಪ್ರಸ್ತುತ ಕಥೆಗಳು ನಿರೂಪಿಸುತ್ತವೆ. ಈ ರೀತಿ ನಿಯಮವಿದ್ದಾಗ ತಲಾಖ್ ಹೊಂದಿದ ದಂಪತಿಗಳಿಬ್ಬರೂ ಸಮಾಜದ ಕಣ್ಣು ತಪ್ಪಿಸಿ ಒಂದಾಗುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲದೇ ಗರ್ಭಿಣಿಯಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಇಂತಹ ವರ್ತನೆಯನ್ನು ಇಸ್ಲಾಂ ಧರ್ಮದ ವೈವಾಹಿಕ ಕಾನೂನು ಮೀರಿದರೆ ಸಮಾಜ ಅದನ್ನು ವಿರೋಧಿಸುತ್ತದೆನ್ನುವ

ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ನಂಬಿಕೆಯಿದೆ. ಖುರಾನ್ ನಿಯಮ ಮೀರಿದ ಕಾರಣ ಈ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ನಿಯಮಬದ್ಧವಾಗಿಸಲು ಆ ಮಹಿಳೆಯ ಜೊತೆ ಒಂದು ರಾತ್ರಿಗಾಗಿ ವಿವಾಹವಾಗಲು ಮೂರು ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿ ಕೊಟ್ಟು ಮೀನುಗಾರನಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸುತ್ತಾರೆ. (ಅತ್ತ-ಇತ್ತ-ಸುತ್ತಮುತ್ತ) ಇವರ ನಾಯಕಿಯು ಜೀವ ವಿರೋಧಿ ಧರ್ಮಾಚರಣೆಗಳನ್ನು ಮೀರುವ ಒಲವು ಸಾಮಾಜಿಕ ಪರಿವರ್ತನೆಯ ಚಲನಶೀಲತೆಗೆ ನಿದರ್ಶನವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಕಟ್ಪಾಡಿಯವರ "ಒಂದು ಹಗಲು ಒಂದು ರಾತ್ರಿ" ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಈ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಸಲ್ಮಾಳ ಅಬ್ಬುಲ್‌ನಿಗೆ ಒಂದು ದಿನದ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಮದುವೆಯಾಗುವಂತೆ ಖಾನ್ ಸಾಹೇಬರು ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ನಂತರ ಅಬ್ಬುಲನಿಂದ ತಲಾಖ್ ಪಡೆದು ಮೊದಲ ಗಂಡನನ್ನು ವರಿಸುವಂತೆ ಹೇಳಿದಾಗ ಸಲ್ಮಾ ಸಿಡಿದೇಳುತ್ತಾಳೆ. ಈ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಗಂಡಸರು ಹಾಕಿದ ಬೇಲಿಗಳು ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಯಾಕೆ? ಇವು ಗಂಡಿಗೆ ಯಾಕಿಲ್ಲ? ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಾಳೆ. "ನನಗೆ ಸಂಗಾತಿ ಬೇಡ" ಎಂದು ಮುಸ್ಲಿಂ ಸಮುದಾಯದ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ವಿರೋಧಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಹೀಗೆ ಪಾತ್ರಗಳ ಮೂಲಕ ಕಟ್ಪಾಡಿಯವರ ಹೆಣ್ಣಿನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಗೌರವಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಮಹಮ್ಮದ ಕುಳಾಯಿ ಅವರ "ಜಮೀಲಾ" ಕಥೆಯಲ್ಲಿಯೂ ನಾಯಿಕೆ ಖುರಾನ್ ನಿಯಮದಂತೆ ತಲಾಖ ಬಯಸುತ್ತಾಳೆ. "ಇದ್ದತ್" ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಖುರಾನ್ ವಿಧಿಸಿದಂತೆ ಪಾಲಿಸಿದರೆ ತಲಾಖ್ ಎಂಬುದು ಸುಲಭ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವ ಸತ್ಯತೆ ಸಾರುವ ವಿನೂತನ ಮಾದರಿಯ ಕಥೆಯಾಗಿದೆ. ಹೀಗೆ ತಲಾಖ್ ಕುರಿತು ಮೂರು ಮಾದರಿಯ ಕಥೆಗಳು ಮಹತ್ವವೆನಿಸಿವೆ. "ತಲಾಖ್" ವಸ್ತು ಹೊಂದಿದ ಲೇಖಕರ ಬರಹಕ್ಕಿಂತ ಸಾರಾ ಅವರ ಬರಹ ಭಿನ್ನವಾಗಿದೆ. ಸಾರಾ ಅವರ ಈ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣು ಅನುಭವಿಸುವ ನೋವುಗಳು, ಆರ್ತತೆಗಳನ್ನು ಮನ ಕಲಕುವಂತೆ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಮುಸ್ಲಿಂ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳಿಂದಾಗಿ ಹೆಣ್ಣಿನ ಬದುಕು ಛಿದ್ರಗೊಂಡು, ಪಾತ್ರಗಳ ನಂತರದ ಸಂಕಟಗಳು ಹೃದಯ ವಿದ್ರಾವಕವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಗುಲಾಮಿ ವಿವಾಹ ಪದ್ಧತಿ:

ಕರಾವಳಿ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಗುಲಾಮಿ ವಿವಾಹ ಪದ್ಧತಿಗಳು ಜಾರಿಯಲ್ಲಿವೆ. ಇದನ್ನು ಕನ್ನಡ ಸಣ್ಣ ಕತೆಯಲ್ಲಿ ಮೊಟ್ಟಮೊದಲಿಗೆ ಪರಿಚಯಿಸಿದವರು ಬೊಳುವಾರ ಮಹಮ್ಮದ ಕುಂಞ. ಇವರ "ಮುತ್ತುಚ್ಚೇರ" ಕತೆಯ ಮೂಲಕ ಗುಲಾಮಿ ವಿವಾಹ ಪದ್ಧತಿಯಿಂದಾಗುವ ಅವಾಂತರ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಕಥಾ ನಾಯಕಿ ಕುಞಾಯಿಷಾಬಿಯು ಶ್ರೀಮಂತ ಅರಬರೊಂದಿಗೆ ತಾತ್ಕಾಲಿಕವಾಗಿ ವಿವಾಹವಾಗಿ ಒಂದು ಹೆಣ್ಣು ಮಗುವಿಗೆ ಜನ್ಮ ಕೊಡುತ್ತಾಳೆ. ಮದುವೆಯಾಗಿ ಹೋದ ಆ ಶ್ರೀಮಂತ ಅರಬ ಮರಳಿ ಬರುತ್ತೇನೆಂದು

[illegible]

ಕರಾವಳಿ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಗುಲಾಮಿ ವಿವಾಹ ಪದ್ಧತಿಗಳು ಜಾರಿಯಲ್ಲಿವೆ. ಇದನ್ನು ಕನ್ನಡ ಸಣ್ಣ ಕತೆಯಲ್ಲಿ ಮೊಟ್ಟಮೊದಲಿಗೆ ಪರಿಚಯಿಸಿದವರು ಬೊಳುವಾರು ಮಹಮ್ಮದ್ [illegible]. ಇವರ "[illegible]" ಕತೆಯ ಮೂಲಕ ಗುಲಾಮಿ ವಿವಾಹ ಪದ್ಧತಿಯಿಂದಾಗುವ [illegible] ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಕಥಾ ನಾಯಕಿ [illegible] ಶ್ರೀಮಂತ ಅರಬನೊಂದಿಗೆ ತಾತ್ಕಾಲಿಕವಾಗಿ ವಿವಾಹವಾಗಿ ಒಂದು ಹೆಣ್ಣು ಮಗುವಿಗೆ ಜನ್ಮ ಕೊಡುತ್ತಾಳೆ. ಮದುವೆಯಾಗಿ ಹೋದ ಆ ಶ್ರೀಮಂತ ಅರಬ ಮರಳಿ ಬರುತ್ತೇನೆಂದು

ಹೇಳಿ ಹೋಗಿ ಮಗಳ ಮದುವೆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ವಿವಾಹ ಮಾಡಿಸುವ ದಲ್ಲಾಳಿಯೊಬ್ಬನಿಂದ ಆಕೆಗೆ ವರನಾಗಿ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಈ ವಿಷಯ ತಾಯಿ ರುಖಿಯಾಳಿಗೆ ತಿಳಿದು ಮದುವೆಯನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಈ ರೀತಿಯಂತೆ ಅಸಮ-ವಿಷಮ ವಿವಾಹಗಳು 'ಬ್ಯಾರಿಟ', 'ದಯವಿಟ್ಟು ಹೇಳುವಿರಾ' ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ವಿಧಿತವಾಗುತ್ತವೆ.

ಶೋಷಣಾ ಪದ್ಧತಿ :

ಧರ್ಮದ ವಸ್ತ್ರವನ್ನುಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವ ಮೂಲಭೂತವಾದಿಯ ಧೋರಣೆಯುಳ್ಳ ಪುರುಷರು ಕುಟುಂಬ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಚೌಕಟ್ಟನ್ನು ಮಹಿಳೆಗೆ ಸೀಮಿತಗೊಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಮುಸ್ಲಿಂ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ವಿಧಿಸಿರುವ ಸಾಮಾಜಿಕ ನಿರ್ಬಂಧಗಳು, ಶೋಷಣಾ ಪದ್ಧತಿಗಳಿಂದಾಗಿ, ಆಕೆಯನ್ನು ಗೃಹ ಬಂಧನದಲ್ಲಿಡಲು ಇಚ್ಛಿಸುತ್ತದೆ. ಮಹಿಳೆಯನ್ನು ಸಂತಾನೋತ್ಪತ್ತಿಯ ಯಂತ್ರದಂತೆ ಬಳಕೆಯಾಗಿರುವಂತೆ ಲೈಂಗಿಕ ಸಾಧನವಾಗಿ, ಸಾರಾ ಅವರ 'ಚಪ್ಪಲಿಗಳು' ಕಥಾ ನಾಯಕಿ ಸಮೀರಾ ಶೋಷಣೆಗೊಳಗಾಗಿದ್ದಾಳೆ. ಆಕೆಯ ಗಂಡ ಸಿನಿಮಾಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಪದ್ಧತಿಯಿಂದ ಕತ್ತರಿಸಿ ಹೋಗಿದ್ದಾಳೆ. ಆಕೆಯ ಗಂಡ ಸಮೀರಾಳ ತಂದೆ ಅಳಿಯನಿಗೆ "ನೀನು ಹೋದದ್ದೇ ಮಹಾ ಅಪರಾಧ ಎಂಬಂತೆ ಸಮೀರಾಳ ತಂದೆ ಅಳಿಯನಿಗೆ "ನೀನು ಹೆಂಗಸರನ್ನು ಕಾಲಿನ ಚಪ್ಪಲಿಯಂತೆ ಗಂಡಸು ನೀನು ಏನು ಮಾಡಿದರೂ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಹೆಂಗಸರನ್ನು ಕಾಲಿನ ಚಪ್ಪಲಿಯಂತೆ ಬಳಸಬೇಕು. ಬೇಕಾದಾಗ ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಬೇಡವಾದಾಗ ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟು ಬಿಡಬೇಕು. ಅದು ಬಿಟ್ಟು ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡರೆ ಹೇಗೆ? ಚಪ್ಪಲಿಯನ್ನು ಎಲ್ಲಿ ಇಡಬೇಕೋ ಅಲ್ಲಿ ಇಡಬೇಕು" ಎಂದು ತರಾಟೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಇದರಂತೆ 'ಹಳೆಯ ಬೇರು ಹೊಸ ಚಿಗುರು' ಕಥೆಯ ಆಧುನಿಕ ಮತ್ತು ಮೂಲಭೂತವಾದಿಗಳ ನಡುವಿನ ಸಂಘರ್ಷ ಎತ್ತಿ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಹಸನ ಬ್ಯಾರಿಯಂತೆ ಯೂಸೂಫ್‌ನು ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಎಷ್ಟಕ್ಕೆ ಹೋಲಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಆತನ ಮಗ ಅದನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆಧುನಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಪರಿಣಾಮದಿಂದ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಮನೋಭಾವಗಳು ವರ್ತನೆಗಳಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆ ಆಗುತ್ತಿರುವುದು ಮಹತ್ತರ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ. ಬುರ್ಖಾ ಧರಿಸದೇ ಜಮೀನಾ ತನ್ನ ಗಂಡ ನವಾಬನ ಜೊತೆ ಹೊರಗಡೆ ಬಂದಿದ್ದ ಕಾರಣವಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ನವಾಬನ ತಂದೆಯಲ್ಲ ಆಕೆಗೆ ತಲಾಖ್ ಕೊಡಿಸಲು ಮುಂದಾಗುತ್ತಾನೆನ್ನುವುದು ಬಾನು ಮುಸ್ತಾಕ್ ಅವರ 'ಸಂಜ ಕಾರ್ಮೋಡ' ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ಕುಟುಂಬದ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ ಸುಖಕ್ಕಿಂತ ತಮ್ಮ ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವುದು ಮುಖ್ಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಶೋಷಣೆಯಲ್ಲಿ ಇರಬೇಕಾದ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಮಹಿಳೆಯರ ಹೊರ ಪ್ರಪಂಚದ ಜ್ಞಾನದಿಂದ ವಂಚಿತರಾಗಿ ಹಲವು ತೊಂದರೆಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿರುವ ದುರಂತವು ಸಾರಾ ಅವರ 'ಅಂತ್ಯ', 'ನೀಲಿ ಚಿತ್ರ ಕೆಂಪು ಬಣ್ಣ' ಎಂಬ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಿಂಬಿತವಾಗಿದೆ.

ಹೀಗೆ ಮುಸ್ಲಿಂ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರು ಹೊರ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತವಾಗಿ ಸಂಚರಿಸಲು ನಿಷೇಧವಿದೆ ಎನ್ನುವುದು ಗಮನಾರ್ಹ ಸಂಗತಿ. ಆದರೆ ಪ್ರಪಂಚ ಜ್ಞಾನ ಹೊಂದಿದ ಆಧುನಿಕ ಯುವ ಪೀಳಿಗೆ ಇಂತಹ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಧಿಕ್ಕರಿಸುತ್ತಿರುವುದು ಪ್ರಗತಿದಾಯಕವಾಗಿದೆ.

ಬಡತನ–ಹಸಿವು:

ಮುಸ್ಲಿಂ ಲೇಖಕರ ಹಲವು ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಡತನ–ಹಸಿವುಗಳ ಕುರಿತು ಚರ್ಚೆಗಳು ಇವೆ. ಸಾರಾ ಅವರ 'ಮಕ್ಕಳ ಗುಬ್ಬಚ್ಚಿ', 'ಅಂಕುರ', 'ನಿಯಮ ನಿಯಮಗಳ ನಡುವೆ', 'ಹುಟ್ಟು' - ಕತೆಗಳು ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿವೆ. ಕಡು ಬಡತನದಿಂದ ಮುಕ್ತರಾಗಲು ಕೊಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಹಣ ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುವ ಮೂಸೆಯ ಹಂಬಲ ಕೈಗೂಡುವುದಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಕೊಲ್ಲಿಯಲ್ಲಿ ಆತನಿಗೆ ಸರಿಯಾದ ಉದ್ಯೋಗ ಸಿಗದೆ, ಆಪಾದನೆ ಹೊತ್ತು ತನ್ನ ಜೀವನವನ್ನು ಜೈಲು ವಾಸದಲ್ಲಿ ಕಳೆಯಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರಂತೆ 'ಬಿಸಿಲ್ಗುದುರೆ ಬೆನ್ನುಹತ್ತಿ' ಕತೆಯ ಹಮೀದಾ ದುರಂತಕ್ಕೀಡಾಗುತ್ತಾನೆ. ದುಬೈಯಿಂದ್ದರಿಂದ ಪರದಾಡುತ್ತಿರುವ ತನ್ನ ಕುಟುಂಬಕ್ಕೆ ಹಣ ದುಡಿದು ಆರ್ಥಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಸುಧಾರಿಸಬೇಕೆಂಬುದು ಹಮೀದಾನ ಆಸೆ ನೋವಿನಲ್ಲಿ ಕೊನೆಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ವ್ಯತಿರಿಕ್ತವಾಗಿ "ಚಪ್ಪಲಿಗಳು" ಕತೆಯ ಬಚ್ಚಣ, 'ಧ್ವನಿ ಇಲ್ಲದ ನೋವುಗಳು' ಕಥೆಯ ಮುಸ್ತಾಫ, ಅಂಕುರ'ದಲ್ಲಿಯ ಸಲೀಂ ಕೊಲ್ಲಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿ ಹಣ ಸಂಪಾದಿಸಿ ತಮ್ಮ ಕುಟುಂಬವನ್ನು ಆರ್ಥಿಕ ಮುಗ್ಗಟ್ಟಿನಿಂದ ಮುಕ್ತಗೊಳಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಇನ್ನು ಹೃದಯ ಕಲಕುವ, ಅತ್ತು ಬಿಡುವಂತಹ ಹೊಸ ವಸ್ತು ಪ್ರಯೋಗಗೊಂಡ ಕಥೆ ಬಾನು ಮುಸ್ತಾಕ್ ಅವರ 'ದೇವರು ಮತ್ತು ಅಪಘಾತ' ಈ ಕಥೆಯ ಮರಿಯಮ್ಮ ತನ್ನ ಹುಟ್ಟಿನ ಚೀಲಕ್ಕೆ ಆಧಾರವಾದ ಕಾಯಕವೆಂದರೆ ಹೆಣಕ್ಕೆ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿಸಿ ಶೃಂಗರಿಸುವುದು. ಮರಿಯಮ್ಮ ಯಾರೂ ಸತ್ತರೂ, ದುಃಖ ಪಡುವುದಿಲ್ಲ. ಯಾರೂ ಸಾಯದಿದ್ದರೆ ಮರಿಯಮ್ಮ ಉಪವಾಸ. ಇವುಗಳೆಲ್ಲ ಕಾಯಕ ಧಾರ್ಮಿಕಚರಣೆ ಹಿನ್ನಲೆಯಿಂದ ಬಂದಿರುವುದು. ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ಹಸಿವು–ಸಂಕಟಗಳಿಂದ ತತ್ತರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವರಿಗೆ ಹಸಿವು ಶಾಪವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿದೆ. ಕೆಲ ಮುಗ್ಧೆಯರು ಇದಕ್ಕೆ ತಮ್ಮ ಜೀವನ ಬಲಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಬೋಳಾರರ 'ಹಸಿವು' ಇದಕ್ಕೆ ಸಮರ್ಥ ನಿದರ್ಶನವಾಗಿದೆ. ಈ ಕತೆಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಅಂದುಜ್ಜನ ಬೀಡಿ ಕಾರ್ಖಾನೆಯಲ್ಲಿ ಸರೋಜಾ ಬಲಿಯಾಗಿ ಬದುಕಿಗೆ ವಿದಾಯ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. ಆಸ್ಪತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ತಾಯಿ ಪಕ್ಕ ಆಕೆಯ ಹೆಣ ಮಲಗಿದ ದೃಶ್ಯ ಕರುಳು ಮಿಡಿಯುವಂತಹದು. ಇದು ಅಸಹಾಯಕ ಮಹಿಳೆಯೊಬ್ಬಳು ಕಾಮುಕ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಬಲಿಯಾಗುವ ದುರಂತ ಕತೆ. ಬಡತನ ಹಸಿವಿನಿಂದ ತತ್ತರಿಸುವ

ಸಾರಾ ಅವರ 'ಪಾಸಗ', ವರಿಯಮ್ಮ, ನಿಯಮ ನಿಯಮಗಳ ನಡುವೆ-ಇತ್ಯಾದಿ ಕೃತಿಗಳು ಮರಾಠಿಗೆ ಅನುವಾದಗೊಂಡಿವೆ.

ಕೋಮುವಾದ

ಕೋಮುವಾದವು ಸೌಹಾರ್ದ ಬದುಕಿಗೆ ಮಾರಕವಾಗಿದೆ. ಜೀವನ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ಮರೆಸಿಬಿಡುವ ಶಕ್ತಿ ಕೋಮುವಾದಕ್ಕಿದೆ. ಫಕೀರ ಕಟ್ಪಾಡಿಯವರ "ಮಾರಾಟ", ಬೊಳುವಾರು ಮಹಮ್ಮದ್ ಕುಂಞ ಅವರ 'ದೇವರುಗಳ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ', 'ದಯವಿಟ್ಟು ಕೇಳುವಿರಾ' 'ಅಳ' ಮುಂತಾದ ಕತೆಗಳು ಕೋಮುವಾದ, ಕೋಮುಸೌಹಾರ್ದವನ್ನು ಬಿಂಬಿಸುವಂತಹವು. ಸೀತಮ್ಮ ತನ್ನ ಮಗಳು ಜಬ್ಬಾರನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುವ ರಹೀಮನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಮದುವೆ ಮಾಡಲು ಮುಂದಾದಾಗ, ಕೋಮುವಾದಿಗಳು ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳಿದಾಗ 'ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಯಾರಾದರೂ ಮದುವೆಯಾಗುವವರು ಇದ್ದೀರೊ' ಎಂದು ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಅಲ್ಲಿ ಬಂದ ಪೋಲೀಸರಿಗೆ ನನ್ನ ಮಾರಾಟವಾದಂತೆ ನನ್ನ ಮಗಳನ್ನು ಮಾರಾಟವಾಗಲು ಬಿಡಬಾರದೆಂದು ರಹೀಮನಿಗೆ ನನ್ನ ಮಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಮದುವೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ದೇಹ ಮಾರಾಟಕ್ಕೆ ಶಿಕ್ಷೆ ಇಲ್ಲದ್ದು, ಜಾತಿ ಮಾರಾಟಕ್ಕೆ ಶಿಕ್ಷೆ ಕೊಡುವುದಾದರೆ ಕೊಡಿ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. ಇಲ್ಲಿ ಜಾತಿ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ, ಧರ್ಮದ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ನೈತಿಕ ಅಳಿಸುವ ಹುನ್ನಾರವಿತ್ತೇ ಹೊರತು ಸೀತಮ್ಮನ ಸಂಕಟ ಯಾರಿಗೂ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ದೇಹ ಮಾರಾಟಕ್ಕೆ ಶಿಕ್ಷೆ ಇಲ್ಲದ್ದು, ಜಾತಿ ಮಾರಾಟಕ್ಕೆ ಶಿಕ್ಷೆ ಕೊಡುವುದಾದರೆ ಕೊಡಿ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. ಇಲ್ಲಿ ಜಾತಿ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಧರ್ಮ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ನೈತಿಕತೆ ಅಳಿಸುವ ಹುನ್ನಾರವಿತ್ತೇ ಹೊರತು ಸೀತಮ್ಮನ ಸಂಕಟ ಯಾರಿಗೂ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. 'ದೇವರುಗಳ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ' ಕಥೆಯು ಹಸಿವಿನಿಂದ ಮತಾಂತರ ಹೊಂದುವುದು ವ್ಯರ್ಥ ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. 'ಅಳ' ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ರೆಹಮಾನ್ ಎಂಬ ಮುಸ್ಲಿಂ ಯುವಕ ಇಲ್ಲಿ ಮತಾಂತರಗೊಂಡು ಮೋಸವಾಗುತ್ತಾನೆ. ಕಾರಣ ಬಡತನ, ನಿರುದ್ಯೋಗ ಆದರೂ ಇಲ್ಲಿ ಕೊನೆಗೆ ಗೆಲ್ಲುವುದು ತಾಯಿ ಮಕ್ಕಳ ಪ್ರೀತಿ ಮಾನವೀಯ ಸಂಬಂಧಗಳ ಮುಂದೆ ಮತಧರ್ಮಗಳು ಸೋಲುತ್ತವೆ.

ಸಣ್ಣಕತೆ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಮುಸ್ಲಿಂ ಸಂವೇದನೆಯ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯು ಅತ್ಯಂತ ಸತ್ವಪೂರ್ಣವಾಗಿದೆ. ಸಾಮಾಜಿಕ-ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಮೌಲ್ಯ ಶೋಧನೆಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಮೌಲಿಕವಾಗಿರುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ. ಒಟ್ಟು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ವಿಭಿನ್ನ ಲೋಕದ ವಿಭಿನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವನ್ನು, ವಿಭಿನ್ನ ಬದುಕಿನ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸುವ ವಿಭಿನ್ನ ಪ್ರಯತ್ನವಾಗಿ, ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ-ಸಂವೇದನೆಗೆ ಹೊಸ ಧಾರೆಯೊಂದನ್ನು

ಜೋಡಿಸಿದ ಗಂಭೀರ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯುತ ಸೃಜನಶೀಲ ಪ್ರಯತ್ನವಾಗಿರುವ ಮುಸ್ಲಿಂ ಲೇಖಕರ ಸಣ್ಣಕತೆಗಳ ಹಿರಿಮೆಯನ್ನು ಶೋಧಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಇದಾಗಿದೆ.

ಆಕರ ಗ್ರಂಥಗಳು :

೧) ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಂಪರೆ: ಮುಸ್ಲಿಂ ಸಂವೇದನೆ. ಲೇ: ಡಾ ಸವಿತಾ ಕೊಟಬಾಗಿ
೨) ಶ್ರೀಮತಿ ಸಾರಾ ಅಬೂಬಕ್ಕರ ಅವರ ಕಥಾ ಸಾಹಿತ್ಯ ಲೇ: ಡಾ ಸವಿತಾ ಕೊಟಬಾಗಿ
೩) ದೇವರುಗಳ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಲೇ: ಬೊಳುವಾರ ಮಹಮ್ಮದ ಕುಂಞ
೪) ಹೆಜ್ಜೆ ಮೂಡದ ಹಾದಿ ಲೇ: ಬಾನು ಮುಸ್ತಾಕ
೫) ನೋಂಬು ಲೇ: ಫಕೀರ ಅಹಮ್ಮದ ಕಟ್ಪಾಡಿ

इक्कीसवीं सदी के हिंदी साहित्य में किसान और मजदूर विमर्श

डॉ. सुनिल चव्हाण

अखण्ड पब्लिशिंग हाऊस
दिल्ली (भारत)

द्वारा प्रकाशित

अखण्ड पब्लिशिंग हाऊस

Publisher, Distributor, Exporter having an Online Bookstore

एल–9ए, प्रथम तल, गली न0 42,
सादतपुर एक्सटेंसन, दिल्ली–110094 (भारत)
Phone : 9968628081, 9555149955, 9013387535
E-mail : akhandpublishinghouse@gmail.com
akhandpublishing@yahoo.com
Website : www.akhandbooks.com

इक्कीसवीं सदी के हिंदी साहित्य में किसान और मजदूर विमर्श

संस्करण : 2021
© सम्पादक
ISBN: 978-93-90870-09-7

सर्वाधिकार सुरक्षित। इस प्रकाशन के किसी भी हिस्से को प्रकाशक की पूर्व अनुमति के बिना इलेक्ट्रॉनिक या किसी अन्य माध्यम द्वारा पुनः प्राप्ति समेत किसी भी रूप में प्रतिलिपिकृत, अनुवादित, संगृहीत नहीं किया जा सकता है और न ही किसी भी रूप में या किसी भी माध्यम द्वारा इसे प्रसारित किया जा सकता है।

इस पुस्तक में लेखक द्वारा व्यक्त विचार उनके व्यक्तिगत हैं जिसका प्रकाशक से कोई संबंध नहीं है।

भारत में प्रकाशित

झपसू यादव द्वारा “अखण्ड पब्लिशिंग हाउस’ के लिए प्रकाशित। वी.एम. ग्राफिक, दिल्ली द्वारा कवर डिजाइन व शब्द संयोजन तथा आरना इंटरप्राइजेज, दिल्ली से मुद्रित।

अनुक्रमणिका

	मनोगत	v
	प्रस्तावना	xi
1.	**संघर्ष से संघर्ष तक** –डॉ. सुनिल महादेव चव्हाण	1
2.	**हिन्दी साहित्य में मजदूर एवं किसान विमर्श (मॉरीशस के संदर्भ में)** –डॉ. अलका धनपत	9
3.	**इक्कीसवीं सदी के हिंदी साहित्य में किसान और मजदूर (खेतिहर और दिहाड़ी मजदूरों के विशेष संदर्भ में)** –प्रो. अशोक धुलधुले	16
4.	**हिंदी साहित्य में मजदूर** –डॉ. हूबनाथ पांडेय	24
5.	**संजीव के 'फाँस' उपन्यास में चित्रित किसान एवं मजदूर विमर्श** –डॉ. जिभाऊ शा. मोरे	30
6.	**'उजास' नाटक में चित्रित मजदूर विमर्श** –डॉ. राजाराम कानडे	36
7.	**मिल मजदूर परिवार की त्रासदी – 'अधान्तर' नाटक** –डॉ. राहुल मोहन मराठे	46

8. 'धरती का बाप' काव्यसंग्रह में चित्रित किसान विमर्श 55
—डॉ. देवीदास बोर्डे

9. भारतीय किसान का वर्तमान जीवन
संघर्ष और त्रासदी 62
—डॉ. पंडित बन्ने

10. इक्कीसवी सदी के साहित्यकार असगर वज़ाहत के
उपन्यासों में किसान विमर्श 66
—डॉ. एस.टी.आवटे

11. किसान जीवन की कथाः 'बारोमास' 70
—प्रा. नवनाथ जगताप

12. संजीव जी के 'फांस' उपन्यास में किसान विमर्श 77
—डॉ. मंगला पांडुरंग भवर

13. हिंदी कथा, साहित्य में किसान विमर्श 84
—डॉ. प्रमोद एस. मेश्राम

14. आखिरी छलांग उपन्यास में किसान त्रासदी 91
—डॉ. शीला भास्कर

15. इक्कीसवीं सदी की हिंदी कविताओं में
चित्रित किसान का जीवन 99
—डॉ. पांडुरंग महालिंगे

16. फांस : कृषक वेदना का महाकाव्य 106
—डॉ. संगीता सूर्यकांत चित्रकोटी

17. डॉ. विवेकी राय के 'सर्कस' कहानी संग्रह में
किसान विमर्श 113
—प्रा. देविदास बामणे

18. किसान विमर्श : 'बाज़ार में रामधन' कहानी के
संदर्भ में 120
—प्रा. डॉ. विनायक खरटमल

14

आखिरी छलांग उपन्यास में किसान त्रासदी

सारांश

जबसे इस धरती पर जीवन की उत्पत्ति हुई तब से किसान खेती करके खाद्य उत्पादित कर रहे हैं। इसका आशय यह हुआ कि किसान सारी दुनिया के लिए भोजन हेतु खाद्यान्न फल सब्ज़ियाँ और चारे का उत्पादन करते आ रहे हैं इस धरती पुत्र किसान को अन्नदाता भी कहा जाता है। यदि किसान खेती नहीं करेगा तो खाद्यान्नों का उत्पादन नहीं होगा जिससे भोजन की व्यवस्था नहीं हो पाएगी। बिना भोजन के हमारा जीवित रहना असंभव ही नहीं बल्कि नामुमकिन है।

आज हमारे देश भारत में की नहीं बल्कि सारी दुनिया के किसानों की दुर्दशा जो हुई है उतनी दुर्दशा और किसी की नहीं है, जो कि दूसरे के लिए अन्न उपजाता है और खुद भूख़ों मरने के लिए विवश है किसान अपनी फसलों से इतना नहीं कमा पाते कि अपने परिवार को ठीक से देखभाल कर सके। किसान दिन रात एक कर के अन्न उपजाता है। वह न तो जेठ मास की तमतमाती धूप देखता है और ना ही पूस मास की कड़ाके की ठंड में किसान जितना भी परिश्रमी क्यों न हो फिर भी

डॉ. शीला भास्कर, असिस्टेंट प्रोफेसर, डॉ. बी.आर. आम्बेडकर कॉलेज, हुबली – कर्नाटक

किसान सुखी नहीं है। कभी वो भयानक अकाल की मार से मारा जाता है तो कभी प्रलयकारी बाढ़ से। इन प्राकृतिक आपदाओं से ज्यादा तो किसान कर्ज़ के बोझ से आत्महत्या करने पर मजबूर हो रहे हैं। अब तक की अधिकतर सरकारें किसान विरोधी ही रही है। सरकारों ने कभी किसानों को भला करना नहीं चाहा इसलिए तो अब तक देश पीछे है। सरकारी और प्रशासनिक व्यवस्था किसान को ही हमेशा हर प्रकार से लुटती रही है और दमनकारी रवैया अपनाती रही है लेकिन अब ऐसा नहीं होगा।

हो चुकी है हैवानियत की इन्तहां
आदमियत काम मगर आगाज़ बाकी है।

शिवमूर्ति ने अपने उपन्यास में वर्तमान ग्रामीण समाज की ग़रीबी, शोषण, किसान–शोषण से लेकर कोर्ट–कचहरी, कानून आदि अनेक समस्याओं को उजागर किया है।

मुख्य शब्द : फिल्म, औद्योगिकरण और बाज़ार, किसान, संघर्ष, आत्महत्या।

प्रस्तावना

बढ़ता औद्योगिकरण आज खेती किसानी को निगलने के लिए तैयार है। किसानों की ज़मीने उद्योगों के नाम पर ज़बरदस्ती सरकार द्वारा अधिग्रहित की जा रही है किसान की भूमि उद्योगपत्तियों को कौड़ियों के भाव दी जा रही है, कर्ज़ से दब कर किसान मजबूरन आत्महत्या करने को आमादा हो रहे हैं। खाद बीज कीटनाशकों पर निर्भरता और तकनीकी एकाधिकार के फांस में किसानों को गुलाम बनाये जा रहा है। बीज पर बड़े–बड़े पूंजीपतियों का एकाधिकार होता जा रहा है। परंपरागत बीज उखाड़ दिए गए हैं और उसके बदले में हाईब्रीड बीज किसानों को खरीदने पर मजबूर होना पड़ रहा है। किसानों को इतना भी हक नहीं की अपने फसल के लिए खुद बीज बनाएं, पूंजीपतियों द्वारा तैयार बीजों पर निर्भर होना पड़ रहा है। कीटनाशक, पानी और रासायनिक खाद चाहिए ऐसे में अन्नदाता किसान दूसरों पर आश्रित होना खेतीहर किसानों की व्यवस्था हो गई है। यह एक क्रूर समय है जहाँ किसान को लगातार हाशिए पर

धकेलने की कोशिश जारी है। साहित्य, कला, फिल्म सब जगह से उनकी उपस्थिति लगभग ग़ायब होती जा रही है। ऐसे में किसानों पर बात करना और भी समीचीन हो जाता है।

मनोज कुमार के फिल्म 'उपकार' जो किसानों के मेहनत का गवाह है, और यह गाना

"मेरे देश की धरती सोना उगले
उगले हीरे मोती, मेरे देश की धरती।"

सिर्फ भावनात्मक बन कर रह गया है, पर ज़मीनी किसानों की हकीकत कुछ और भी है। हमारे फिल्म कलाकरों ने किसान की हकीकत के ऊपर बहुत सारे फिल्म बनाये पर उससे कलाकार तो आबाद हो गये पर किसानों की आबादी से दूर–दूर तक कोई बास्ता नहीं रहा। यह एक कृषि प्रधान देश के लिए शर्मसार करने वाली सत्य है।

आज़ादी के इतने साल होने पर भी उसे न्याय नहीं मिल पा रहा है वह समस्याओं के दलदल में फंसता जा रहा है कभी वह प्राकृतिक विपदाओं से तो कभी सरकारी समस्याओं से परेशान है। उसके फसल का उचित मूल्य ना मिलना भी आज एक गंभीर समस्या है।

अच्छी बीजों की उपलब्धता और वितरण की असमानता की समस्या ने भी किसानों को जीना मुश्किल कर दिया है। किसान के सबसे बड़ा सवाल यह उठता है कि जिंदा कैसे रहें इस स्थिति में वे आत्महत्या कर रहे हैं। किसान आत्महत्या आज चिंता का विषय बना है, वह भी विशेषकर कृषि प्रधान देश में।

भारत एक कृषि प्रधान देश है यह उक्ति इतनी चलन में आ गयी की खेती, किसान और उससे जुड़े लोग सरकार की नीतियों में कहीं जगह नहीं पा सके। किसानों के संबंध में सरकार की घोषणाएं या तो फाइलों में बंद हो जाती हैं या बिचौलिए तक ही सिमट कर रह जाती है। जिसके कारण आज किसानों के समक्ष अशिक्षा, ग़रीबी, भुखमरी एवं आत्महत्या जैसे अनेक समस्याएं मुंह बाएं खड़ी हैं। देश की लगभग आधी फ़ीसदी से ज़्यादा आबादी सरकार और समाज दोनों ही यहां हाशिए पर हैं। अगर साहित्य की बात करें तो स्वतंत्रता के बाद किसान जीवन की समस्याओं

को लेकर उसके कलेवर का अभाव है, जो प्रेमचंद के यहाँ दिखता है। प्रेमचंद के बाद अनेक रचनाकारों ने किसानों की समस्याओं को लेकर उपन्यास लिखे हैं शिव मूर्ति के उपन्यास 'आखिरी छलांग'; संजीव का 'खास' तथा पंकज सुबीर का उपन्यास 'अकाल में उत्सव' उल्लेखनीय है।

शिव मूर्ति की 'आखिरी छलांग' किसान जीवन पर केंद्रित उपन्यास है। 'आखिरी छलांग' उपन्यास का कथासार परस्पर उलझी हुई किसान जीवन की अनेक समस्याओं का जंजाल है।

भूमण्डलीकरण के दो दशक में कृषि के परंपरागत साधन बैल हल की जगह ट्रैक्टर, उन्नत बीज, खाद, दवा और सिंचाई के आधुनिक साधनों ने ले ली। कर्ज़ किसानों की आत्महत्या के लिए ज़मीन तैयार करता गया। आज किसान मजदूर दो वक्त की रोटी के लिए परेशान है। इस कारण किसान आत्महत्या करने पर मजबूर है। स्कूल में बच्चों को पढ़ाया जाता है 'जय जवान जय किसान' जो हकीकत में थोथा जान पड़ता है। वस्तुतः जहाँ सैनिकों किसानों की जयजयकर होनी चाहिए वहाँ पूँजीपतियों और राजनेताओं की जयजयकार होती है। एक जवान सीमाओं का रखवाला है, तो दूसरा किसान खाद्यान्न का। दोनों अपने प्राणों का बलिदान कर देश की रखवाली करते हैं। शिवमूर्ति किसान की दूःख दर्द को बताते हुए कहते हैं – "किसान किस किस से विद्रोह करें, किस किस से लड़ें? उसका दुश्मन तो सारा ज़माना है।' लुटेरों से लड़ा, राजे महाराजाओं से लड़ा, नवाबों से लड़ा, ज़मींदारों से लड़ा, सब उसका खून पी–पीकर मोटे हो गये और वह ठठरी मात्र रह गया।"[1] किसानों की लूट – खसोट कर सब मालामाल हो गये और वह कंगाल। 'आखिरी छलांग' उपन्यास में समकालीन समय में किसान की खेती और घर परिवार तथा जीवन की समस्याओं को मुख्य विषय के रूप में चुना गया है, जिसका केन्द्र है – पूर्व उत्तर प्रदेश का ग्रामांचल। देश में भूमण्डलीकृत और जनतांत्रिक कल्याणकारी शासन प्रणाली पूंजीपतियों के एजेंट या दलाल की भूमिका का काम कर रही है। 'आखिरी छलांग' में पी.सी.एस किसानों को पांच खतरों से सचेत करता है – "बहुराष्ट्रीय कम्पनियों द्वारा बीज पेटेंट कराने का खतरा, किसानों की ज़मीन हड़प कर उद्योगपतियों को दिए जाने का

खतरा, सड़कों का जाल बिछाने में किसानों की ज़मीन हड़प जाने का खतरा, किसानों के उत्पादों के लिए एम. एस. पी. का ख़तरा।''[2] भारतीय किसान चहु ओर से ख़तरों के चक्रव्यूह में फँसा हुआ है।

उपन्यास का नायक पहलवान बढ़ती महँगाई का सवाल करता है, कि डीजल, बिजली, खाद, कीटनाशक, जोताई–मड़ाई, मजूरी सबका भाव तो हर साल दस–पाँच रुपये बढ़ जाता है पर नहीं बढ़ता किसानों की पैदावार का दाम। सारे हालात तो मर जाने के हैं ज़िंदा कैसे रहा जाय? यह सवाल किसानों के आगे है। सरकार, कृषि नीति निर्धारण, भूमि अधिग्रहण में पूंजीपतियों, उद्योगपतियों का हित देखती है, पर किसानों का नहीं इसलिए किसान पिछड़ा हुआ है। इस पर शिवमूर्ति कहते हैं – ''पिछले साठ सालों में किसी भी सरकार ने भूमि समस्या हल करने का ईमानदार प्रयास नहीं किया। और अब जो किसान के पास है। उस पर डकैती डाल रही है। जब सरकार ही किसी का उच्छेद करने में जूट जाय तो कौन बचाएगा? यह सरकारी आतंकवाद है।"[3] किसान का जीने का मुख्य आधार भूमि है, पर उसकी हड़प नीति उसे रास्ते पर ला खड़ी कर रही है। ऐसी किसान विरोधी सरकार के ख़िलाफ़ खड़ा होने की चुनौती उपन्यासकार किसानों के देते हैं।

उपन्यास में पहलवान नायक जो एक खाता पीता किसान है। चार पाँच एकड़ की जोत है। गाय, बैल, उसके पास सभी है। खेत में ट्यूबवेल है, गन्ने की खेती है, पत्नी के पास गहने हैं। पहलवान प्रगतिशील किसान है। गाँव में प्रति एकड़ सबसे ज़्यादा गन्ना पैदा करने वालों में पाँच साल आगे रहे, आलू, पैदा करके पुरस्कृत हुए। 'शंकर धान 9444' (अव्वल दर्ज़े का धान) की 130 क्विण्टल प्रति हेक्टर की पैदा करके राज्य सरकार से 'कृषि रत्न' का पुरस्कार प्राप्त किए। फिर भी मेहनत, पैदावार का खर्च गणित लगाते हैं तो 'खाया पिया कुछ नहीं ग्लास तोड़ा बारा आना' जैसी स्थिति है। प्रेमचंद के पास खेती के खर्चे, लागत, मुनाफे का अर्थशास्त्र नहीं है, किसानों का शोषण है संघर्ष चेतना नहीं। रेणु के यहाँ भी संघर्ष चेतना का अभाव है। पर शिवमूर्ति में सब है। इसलिए पहलवान को स्कूल में पाइथागोरस के प्रमेय की खासी पहचान है। उन्हें पछतावा होता है कि

उसे सही समय पर आगाह किया होता कि एक मामुली चपरासी की ज़िंदगी किसान की ज़िन्दगी से बेहतर है तो वे खेती खानदानी की दलदल में नहीं फँसते। वह खाता–पीता किसान है फिर भी ऋण के संकट से त्रस्त है।

ऋण न चुकाने के कारण किसान आत्महत्या कर रहे हैं। क्योंकि महंगाई की मार सबसे अधिक किसानों और ग्रामीणों को झेलनी पड़ती है। पहलवान कर्ज़ और मंहगाई दोनों से परेशान है। तीन साल पहले वह खाद के लिए कर्ज़ लेता है उसे वह लौटा नहीं पाता जिससे सरकारी नुमाईंदा उसे बाज़ार में बैठा लेता है उनका चेला ललन चंदा मांगने की बात करता है, तो यह बात उसे काँटे की तरह चुभता है, इस कारण वह भीख भी मांग नहीं सकता। शिव मूर्ति कहते हैं कि चुनपान बेचने वाला सम्पंत सरकारी और पूंजीपतियों के अन्तर्विरोधो का भंड़ाफोड़ कर कहता है। बड़ी बड़ी मिलें, फैक्टरियों पर सिर्फ बिजली का ही लाखों का बकाया है, उनसे कोई वसूलते नहीं। वसूलने का हिम्मत तुम्हारे बाप को भी नहीं है,[4] यदि किसान कर्ज़ न चुका पाया तो उसकी ज़मीन निलामी कर दी जाती है। हर तरफ किसान और पूंजीपति का अंतर दिखता है। यही विषमता किसानों की दूर्दशा की ज़िम्मेदार है।

भारतीय किसान की बदहाली और चिंता अनेक कारण होते हैं। उनमें घर परिवार का निर्वाह और खेती का देखभाल पहलवान की चिंता कई कारण है। छोटी बेटी की शादी ट्यूबेल का बिजली बिल। बेटे के इंजियरिंग का फिस, ट्रेक्टर से जोताई और मड़ाई आदि। पहलवान को लगता है जिस घर में आमदनी नहीं आती उनका भरण पोषण करना कठिन है। किसान के घर जन्म लेकर कभी कोई ख़ुशी नहीं होता है। फिर भी उन्हीं परिस्थितियों में किसानों को अपनी जीवन की नैय्या को खेना पड़ता है। शिवमूर्ति ने यहाँ विदेशी और भारतीय किसानों की स्थिति की पड़ताल की है। एक पात्र दूसरे मुल्कों के किसानों की दशा के बारे में प्रश्न करता है तो खेलाबन कहते हैं। पश्चिमी के देशों में किसानों को भारी सब्सिडी मिलती है, जैसे की अमेरिका में गायों को रोज चौबीस डालर की सब्सिडी देता है, पर अपने यहाँ किसानों के बारे में ऐसा सोचने वाला कोई नहीं। यहाँ उनके बारे में सोचा जाता है जो सोचने में समर्थ

है। वे किसानों के माल की सब्सिडी की जगह पूँजीपति एवं उद्योगपति के उद्योग को दी जाती है।[5] यदि देश में ऐसा ही हाल रहा तो आने वाले सालों में पूरे देश को कटोरा लेकर भीख माँगने की ओर इशारा करता है, यही सच्चाई है। आज तक अंग्रेज़, ज़मींदार समेत पूँजीपति, सरकारी अमले सब गरीब किसान मजदूर का आर्थिक शोषण करते आये हैं। सभा में एक नौजवान का स्वर – 'देसवा होइ गवा सुखारी हम भिखारी रहि गये।' मतलब देश के पूंजीपति सुखी हो गये पर हम भिखारी रह गये। पहलवान को भिखारी होने का बोध होता है।

इस पर पहलवान खेलावन से पूछते हैं, हम पैदा होने के दिन से लेकर मरने के दिन तक क्यों परेशान होते रहते हैं? हमारी विपत्ति का कारण क्या है? खेलावन भारतीय किसान की इस स्थिति के लिए किसानों का संघर्ष का अभाव और सरकारी निति को मानते हैं जीवित रहने के लिए एक जूट हो लड़ने की प्रेरणा देती है। पांडे बाबा के लड़के को बैंक अधिकारी और दलाल उकसा कर ट्रैक्टर के लिए कर्ज़ दिलवाते है कर्ज़ का भुगतान नहीं होता जिसके कारण ज़मीन निलाम होती है। भूख का प्रश्न खड़ा होता है। पांडे बाबा विक्षिप्त हो आत्महत्या करते हैं। उपन्यास विकसित और अविकसित राज्यों के किसानों की आत्महत्या को उठाया गया है, सभा के किसानों पर मंड़राते ख़तरों को आगह कर किसानों की आत्महत्या की ज़मीन तैयार करने वाली व्यवस्था से टकराने का संकल्प लिया जाता है।

निष्कर्षतः हम समझ पाये हैं कि शिव मूर्ति अपनी उपन्यास 'आखिरी छलाँग' के ज़रिए दो समस्याओं को उजागर करने की कोशिश की है। एक किसान के बेटे को इंजीनियर बनाने का भारी खर्च और दूसरा बेटी की शादी हेतु दहेज का प्रबंध। महंगा खर्च का शिक्षा पद्धति और दहेज प्रथा इन्हीं दोनों समस्याओं से आज भी देश की अस्सी प्रतिशत जनता तथा किसान जूझ रही है। शिवमूर्ति चाहते हैं कि अब इस सामाजिक समस्याओं के जाल निकलने के लिए जागरूकता और साहस भरी एक छलांग, फिर चाहे वह अंतिम ही क्यों न हो, लगाई जाए। इसका प्रयास पहलवान के माध्यम से किया है।

संदर्भ

1. समकालीन साहित्य समाचार – जनवरी/फरवरी 2014, पृ. 37
2. शिवमूर्ति 'अखिरी छलांग' नया ज्ञानोदय भारतीय ज्ञानपीठ, नई दिल्ली, अंक जनवरी 2008, पृ. 103
3. नया ज्ञानोदय जनवरी 2008, पृ. 110
4. शिवमूर्ति, 'आखिरी छलांग' नया ज्ञानोदय भारतीय ज्ञानपीठ, नई दिल्ली, अंक जनवरी 2008. पृ. 82
5. शिवमूर्ति, 'आखिरी छलांग' नया ज्ञानोदय भारतीय ज्ञानपीठ, नई दिल्ली, अंक जनवरी 2008. पृ. 84

Innovations, Practices, Effects and Issues in Languages

ISBN 2021-2022

VOLUME-XIX : RESEARCH ARTICALS PRESENTED IN THE 30th SESSION OF THE KARNATAKA HISTORY CONGRESS HELD AT KARNATAK UNIVERSITY, DHARWAD

EDITED BY	:	DR. R.M. SHADAKSHARIAH DR. IRANNA PATTAR
PUBLISHED BY	:	THE KARNATAKA HISTORY CONGRESS ®
YEAR OF PUBLICATION	:	2022
PAGES	:	700
COPIES	:	1000
ISBN	:	978-81-954061-9-7
COPYRIGHT	:	THE KARNATAKA HISTORY CONGRESS
PRICE	:	700/-
PUBLISHED BY	:	Dr. IRANNA PATTAR Retd. Professor and General Secretary The Karnataka History Congress Department of Studies in History Bangalore University, Bangalore-560 056
PRINTED AT	:	Akshara Mantapa, Bangalore.

THE PUBLICATION OF THIS VOLUME HAS BEEN FINANCIALLY SUPPORTED BY THE KARNATAKA STATE ARCHIVES DEPARTMENT

THE RESPONSIBILITY FOR THE FACTS STATED OR OPINIONS EXPRESSED IS ENTIRELY OF THE AUTHORS AND NOT OF THE KARNATAKA STATE ARCHIVES DEPARTMENT OR THE KARNATAKA HISTORY CONGRESS

ಕುಂದೂರು ಐದನೂರು ನಾಡಿನ ಮುಗಂದ ಮೂವತ್ತರ ಐತಿಹಾಸಿಕ ನಾಟಕ ಶಾಲೆ

ಶ್ರೀ ಮಲಕೇಶಿ ಫೀ. ಕಾಮಣ್ಣವರ
ಸಂಶೋಧನಾ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ, ಪ್ರಾಚೀನ ಭಾರತೀಯ ಇತಿಹಾಸ
ಮತ್ತು ಶಾಸನಶಾಸ್ತ್ರ ವಿಭಾಗ, ಕ.ವಿ.ವಿ ಧಾರವಾಡ

ಡಾ. ಎಸ್.ಜಿ. ಚಲವಾದಿ
ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕರು ಮತ್ತು ಮುಖ್ಯಸ್ಥರು, ಪ್ರಾಚೀನ ಭಾರತೀಯ
ಇತಿಹಾಸ ಮತ್ತು ಶಾಸನಶಾಸ್ತ್ರ ವಿಭಾಗ, ಕ.ವಿ.ವಿ. ಧಾರವಾಡ

ಧಾರವಾಡ ತಾಲೂಕಿನ ಪ್ರಮುಖ ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲೊಂದಾದ ಮುಗದ ಗ್ರಾಮವು ಧಾರವಾಡ ತಾಲೂಕು ಕೇಂದ್ರದಿಂದ
ಪಶ್ಚಿಮ ದಿಕ್ಕಿಗೆ 10 ಕಿ.ಮೀ ದೂರದಲ್ಲಿದೆ. ಗ್ರಾಮದ ಸುತ್ತ ಮೂರು ಗುಡ್ಡಗಳಿರುವ ಕಾರಣದಿಂದ ಈ ಹೆಸರು
ಬಂದಿರಬೇಕೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಮೂರು + ಕುಂದ > ಮುಕ್ಕುಂದ > ಮುಗುಂದ > ಮುಗದ ಎಂದು ನಿಷ್ಪತ್ತಿಯಾಗಿದೆ. ಈ ಗ್ರಾಮವು
ಕುಂದೂರು ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಮೂವತ್ತು ಹಳ್ಳಿಗಳಿಗೆ ಆಡಳಿತ ಕೇಂದ್ರದ ಮುಖ್ಯ ಪಟ್ಟಣವಾಗಿತ್ತು. ಇದನ್ನು ಕಲ್ಯಾಣದ ಚಾಳುಕ್ಯ
ಅರಸನಾದ ಒಂದನೇಯ ಸೋಮೇಶ್ವರ, 6ನೇ ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಇವರ ಸಾಮಂತರಾದ ಗೋವೆಯ ಕದಂಬರ
ಗೋವಲದೇವನು ಆಳ್ವಿಕೆ ಮಾಡಿದ ಬಗ್ಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕ 6 ಶಾಸನಗಳು ಮಾಹಿತಿ ಒದಗಿಸುತ್ತವೆ.[1] ಶಾಸನೋಕ್ತ ಮುಗುಂದ-30
ಎಂಬ ಹೆಸರನ್ನು ಪಡೆದಿದೆ. ಈ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಕಲ್ಮೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯ, ಜೈನ ಬಸದಿ, ಎರಡು ವೀರಗಲ್ಲುಗಳು, ಪುರಾತನ
ಕಾಲದ ಎರಡು ದೇವಾಲಯ, ಮಠ, ಕೆರೆ, ಬಾವಿ, ಕೋಟೆ ಇತ್ಯಾದಿ ಅವಶೇಷಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತವೆ. ಮುಗದ 30
ನ್ನು ನಾಳ್ಗಾವುಂಡ, ಮಾರ್ತಂಡ, ಸಾಮಂತ ಆಳುತ್ತಿದ್ದ ಬಗ್ಗೆ ಶಾಸನಗಳು ತಿಳಿಸುತ್ತವೆ.[2]

ಶಾಸನೋಕ್ತ ನಾಟಕ ಶಾಲೆ:

ಮುಗದ ಗ್ರಾಮದ ಜೈನ ಬಸದಿಯ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಮಹಾಸಾಮಂತ ಮಾರ್ತಂಡಯ್ಯನು ತನ್ನ ಮುತ್ತಯ್ಯನಾದ ಅದಕ್ಕೆ
ಒಂದು ನಾಟಕ ಶಾಲೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿಕೊಟ್ಟ ವಿಷಯ ಈ ಶಾಸನದಲ್ಲಿದೆ.[3] ಪ್ರಸ್ತುತ ಮುಗದ ಶಾಸನವು 89
ಸಾಲುಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡಿದ್ದು ಚಾಳುಕ್ಯ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಮಲ್ಲ ಆಹವಮಲ್ಲನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪಲಸಿಗೆ ಪನ್ನಿರ್ಛಾಸಿರ ಹಾಗೂ
ಕೊಂಕಣ 900 ದೇಶಗಳನ್ನು ಆಳುತ್ತಿದ್ದ ಗೋವೆಯ ಕದಂಬ ಮಹಾಮಂಡಳೇಶ್ವರ ಚಟ್ಟಯ್ಯದೇವನನ್ನು ವರ್ಣಿಸುತ್ತಾ
ಮುಗುಂದದ ಮಹಾಸಾಮಂತ ಮಾರ್ತಂಡಯ್ಯನು ತನ್ನ ಮುತ್ತಯ್ಯನಾದ ಚಾವುಂಡಯ್ಯನನ್ನು ನಾನಾದಿ ಸಮಸ್ತ ಪ್ರಶಸ್ತಿ
ಸಮೇತ ವರ್ಣಿಸುತ್ತಾ ಲೋಕವಿಖ್ಯಾತ ಸಮ್ಯಕ್ತ ರತ್ನಾಕರ ಪದ್ಮಾವತಿ ವಲ್ಲಭ, ಪದ್ಮಾವತಿ ಲಬ್ಧ ವರಪ್ರಸಾದ ಇತ್ಯಾದಿ ನಾಮಾದಿ
ಸಮಸ್ತ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಸಹಿತ ಶ್ರೀಮನ್ನ ಸಾಮಂತ. ಮಾರ್ತಂಡಯ್ಯಂ ತಮ್ಮ ಮುತ್ತಯ್ಯನು ಮುಗುಂದದಲ್ಲಿ ನಾಟಕ ಶಾಲೆಯನ್ನು
ಮಾಡಿಸಿ ತನ್ನ ಕೀರ್ತಿ ಶಿಲಾಸ್ತಂಭ ಮನಾಚಂದ್ರಾರ್ಕತಾರಾಂಭರಂ ನಿಲ್ಲಿಸಿದನೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತಿಳಿಸುತ್ತಿದ್ದು ಈ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಈ
ಶಾಸನೋಕ್ತ ನಾಟಕ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಯಮಾ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸುತ್ತಾ ವಿವಿಧ ವಿದ್ಯೆಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ
ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪಾವನರಾದ ತಪೋದನರನ್ನು ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇದು ಹಲಸಿಗೆ 12000 ಮಹಾರಾಜವಾಡಿ
ನಾಡಿನೊಳಗೆ ಮುಗುಂದ 30 ಆಡಳಿತದ ಉಪಕೇಂದ್ರವೂ ಆಗಿ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಶಿಕ್ಷಣ, ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಹೆಸರಾದ ಪ್ರಾಚೀನ ಪಟ್ಟಣ
ಇದಾಗಿದ್ದು ಅಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಹುತೇಕ ನಾಟಕ ಮಾಡುವ ಪಂಡಿತರಿಗಾಗಿ / ನಾಟಕಕಾರರಿಗಾಗಿ ನಾಟಕ ಶಾಲೆಯನ್ನು
ಮಾಡಿಸಿರಬೇಕೆಂದು ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಶಾಲೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಮುಂಬೈ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಈ ವಿಷಯ ತಿಳಿಸುವ ಶಾಸನ
ಅಪರೂಪ ಶಾಸನವಾಗಿದೆ.

ಮುಗದದ ಶಾಸನಗಳು ಸಾಹಿತ್ಯದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ನಿರ್ವಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಘಟನೆಗಳ ನಿರೂಪಣೆ, ಸೌಂದರ್ಯ
ಪ್ರಜ್ಞೆ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ಮುಗದದ 2 ಶಾಸನಗಳು ಷಟ್ಪ ಚಂಪೂ ಕಾವ್ಯಗಳಂತೆ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ವಚನಗಳ ವೈಭವದಿಂದ
ಬೆಳಗುತ್ತಿವೆ. ಈ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾದ ಷಟ್ಪದ ತುಂಬಾ ಮಹತ್ವಪೂರ್ಣವೆನಿಸಿದೆ. ಕನ್ನಡ ಸಂಶೋಧನಾಕಾರರಿಗೆ ಪ್ರಥಮ
ಸಲ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿದ್ದ ಮೂಲ ಷಟ್ಪದಿಯಾಗಿದೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯಲಾಗಿದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಪ್ರಾಚೀನತೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಇದಕ್ಕೆ ಬೆಲೆಯಿದೆ.
ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಧಾರ್ಮಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೂ ಮುಗದ ಗ್ರಾಮ ತನ್ನ ಪ್ರಸಿದ್ಧತೆಯನ್ನು ಮೆರೆದಿದೆ. ಪ್ರಾಚೀನ ಕನ್ನಡಿಗರ
ಬದುಕನ್ನು ರೂಪಿಸುವಲ್ಲಿ ಮುಗದ ಶಾಸನಗಳು, ದೇವಾಲಯಗಳು, ವೀರಗಲ್ಲುಗಳು, ಸತಿಗಲ್ಲುಗಳು, ಅಲ್ಲಿಯ ಕೆರೆ, ಭಾವಿ,
ಕೋಟೆ-ಕೋತ್ತಲುಗಳು ಕೊಂದೂರು ನಾಡಿಗೆ ತಿಲಕ ಪ್ರಾಯದಂತೆ ಮುಗುಂದ 30 ರಾಜಕೀಯ ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವದ
ಪಾತ್ರವಹಿಸಿತ್ತೆಂದು ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ.

ಈ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖವಾದ ನಾಟಕಶಾಲೆಯ ಕಾಲಮಾನ 1045 ಎಂದು ತಿಳಿಯಲಾಗಿದೆ ಹಾಗೂ ನಾಟಕ ಶಾಲೆ ಆವತ್ತಿನ ನಾಟಕಗಳಿಗ ಇದು ಮೊದಲ ನಾಟಕ ಶಾಲೆಯಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಈ ನಾಟಕ ಶಾಲೆಯ ಕುರಿತು ಐತಿಹಾಸಿಕ ಪ್ರಾಚೀನತೆಯನ್ನು ಶಾಸನಾಧರಿತವಾಗಿ ಅಧ್ಯನ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಈ ಪ್ರಬಂಧದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಲೇಖನವನ್ನು ಪ್ರಸ್ತುತ ಪಡಿಸಿರುತ್ತೇನೆ. ಈ ನಾಟಕ ಶಾಲೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದವನ ವಂಶಾವಳಿಯನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತಾ

"ಕೆರೆ ಭಾವಿ, ಬಸದಿ, ದೇಗುಲ
ಮರವಂಟಗೆ ಸತ್ತುಮೆಂಬ ಧರ್ಮ್ಮಮವಿನಿತುಂ
ನರೆದವು ಮುಗುಂದ ಮೂವತ್ತರ
ವಿಭು ಶಿವ್ವಣ್ಣ ರಾಯನಿಂದ ಜಗದೊಳ್"

ಎಂಬ ಪದ್ಯ ಚಾವುಂಡನ ಲೋಕಸಂಗ್ರಹ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತದೆ.

ನಾಟಕ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ರೀತಿಯ ಪ್ರಕಾರಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತಿದ್ದು ಸಂಗೀತ, ನೃತ್ಯ, ಕಲೆಗಳನ್ನು ಪೋಷಿಸಲು ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಬಂದ ನಾಟಕ ಶಾಲೆ ಇದಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. ಐತಿಹಾಸಿಕ ಇತಿಹಾಸದ ವಸ್ತುವನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಕಟ್ಟಿದ ನಾಟಕಶಾಲೆ ಇದಾಗಿದ್ದು ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಆಗಿಹೋದ ಗತಕಾಲದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು, ಇತಿಹಾಸಕಾರನ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆ ಬರೆಯುವವನ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಕೆರಳಿಸಿದವೋ ಹಾಗೆ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ನಾಟಕಕಾರರ ಪ್ರತಿಭೆಯನ್ನು ಸೆಳೆಯಲು ಈ ಮುಗುದ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ನಾಟಕಶಾಲೆ ಆರಂಭಿಸಿರಬೇಕೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಬಾಳಿ ಬದುಕಿದ ಮಾನವನ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಸ್ವಭಾವ, ಕ್ರಿಯೆಗಳು ಗುರ್ತಿಸುವುದು ಈ ನಾಟಕಗಳ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ನಾಟಕಕಾರರು ನಾಟಕೀಯ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡು ವಿವಿಧ ದೃಶ್ಯಾವಳಿಗಳ ಮೂಲಕ ಕಥೆಯನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುವುದಾಗಿತ್ತು. ಗತಕಾಲದ ಸನ್ನಿವೇಶವನ್ನು, ಘಟನೆಯನ್ನು ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯ / ಸಮೂಹದ ಜೀವನದ ಪ್ರಮುಖ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ತದ್ವತ್ತಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸುವುದು ನಾಟಕ ಶಾಲೆಗಳ ಉದೇಶವಾಗಿದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಐತಿಹಾಸಿಕ ನಾಟಕ ಶಾಲೆಯ ಕುರಿತು ಶಾಸನಗಳು ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯ ಆಕರಗಳಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖ ಬರುತ್ತಿದ್ದು ಮುಂಬೈ ಕರ್ನಾಟಕ ಭಾಗದ ಶಾಸನೋಕ್ತ ಮುಗದ ನಾಟಕ ಶಾಲೆ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿತ್ತೆಂದು ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ.

ರಾಮಾಯಣ, ಮಹಾಭಾರತವನ್ನವಲಂಭಿಸಿದ ಸಂಸ್ಕೃತ ನಾಟಕಗಳು ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗಲೇ ಐತಿಹಾಸಿಕ ನಾಟಕಗಳ ಜನನವಾಯಿತು. ಈ ನಾಟಕಗಳಿಗೆ ಪೌರಾಣಿಕದಷ್ಟೇ ಪ್ರಾಚೀನತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು ಹಲವಾರು ನಾಟಕಶಾಲೆಗಳು ಪ್ರಾಚೀನ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಜನ್ಮತಾಳಿರಬೇಕು. ಅರಸೊತ್ತಿಗೆಯ ಕಾಲಕ್ಕೆ ನಾಟಕಗಳು ಇದ್ದವು ಅದಕ್ಕೆ ಅರಸು ಮನನ್ನನೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರು ಅಂತೆಯೇ ನಾಟಕಗಳು ಇಂದಿಗೂ ಜೀವಂತವಾಗಿ ಉಳಿಯಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ. ಈ ನಾಟಕ ಶಾಲೆಗಳ ಕುರಿತು ಶಾಸನಗಳನ್ನಾಧರಿಸಿ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಅಧ್ಯಯನ ಆಗಬೇಕಾಗಿದ್ದು ಅವಶ್ಯಕವಿದ್ದು ಆ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ನಾನು ಸಣ್ಣ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ.

ಅಡಿ ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು

1. ಡಾ. ಎಂ. ಎಂ. ಕಲಬುರ್ಗಿ 1975 ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಶಾಸನಸೂಚಿ ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಪೀಠ ಕ. ವಿ. ವಿ. ಧಾರವಾಡ ಪುಟ 3.
2. ಪ್ರೊ. ಬಿ. ವಿ ನಾಯಕ ಮತ್ತು ಸಂಗಡಿಗರು 2017 ಕರ್ನಾಟಕ ಗ್ರಾಮ ಕೋಶ ಚರಿತ್ರೆ ಧಾರವಾಡ, ಕ. ಜಾನಪದ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಗೋಟಗೋಡಿ ಪುಟ 93.
3. ಡಾ. A. ಮಹದೇವ 2006 ಕರ್ನಾಟಕ ದೇವಾಲಯ ಕೋಶ ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲೆ ಪ್ರಸಾರಂಗ ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಹಂಪಿ ಪುಟ 100.